

סוגיות בדף היומי

חולין קכ"ו. "רואין את חלל הטומאה קתני...אנן בתר חללה אזלינן"

נראה שמודה ר' יוסי שאין צריך חלל טפח ברום טפח, אלא כל שיש חלל טפח, אעפ"י שהצד העליון מוטל על התחתון ואין ביניהם רווח פנוי, רואים את התחתון כאילו אינו, והעליון מביא את הטומאה. אלא שבגוש אחד סתום אין לראות את התחתון כמי שאינו, אבל כשיש חלל במשך טפח בין העליון לתחתון, הרי העליון מהווה 'אהל' להמשיך הטומאה לבית, והתחתון רואים אותו כמסולק.

ור' מאיר סבר שגם אם אין במשך החלל טפח, כיוון שמ"מ יש כאן קפולין (שתי שכבות שחלל מפסיק ביניהם) כל שהוא – אין בשר הנבילה ממעט וסותרם, והעליון מביא את הטומאה.

ור' אלעזר סבר טומאה יוצאה דרך שוליו – נראה שמדובר כשמעט משוליו לפניו, במקום שאין קפולין טפח, ואעפ"כ כיוון שהנבק הזה עשוי להוציא, הרי זה נקב חשוב ואינו כגוף אחד סתום. משא"כ נקב הפה – סובר ר"א – אינו חשוב כנקב שוליו, הלכך צריך בצוואר קפולין טפח (כר' יוסי).

חולין קכ"ו: "עכבר שחציו בשר וחציו אדמה"

דבריו, אחרי בקשת המחילה, נלענ"ד דהכינים שלנו אינם הכינים שעליהם דברו חז"ל, כמו שגם שם עכבר שחציו בשר וחציו אדמה אינו מוכר למדעני זמננו. והמדע הכופר סותר את עצמו אם מצד אחד הוא מקבל את דברי פסטר האומר ששום חי אינו נוצר מעצמו, ומצד שני את דריון האומר שכולם נוצרו מעצמם. והאמת לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא רובם כדברי פסטר, אבל כגון הכינים והעכבר הנ"ל כדברי דריון. (יוסף דעת)

'והיות העכבר בלבד מן האדמה עד שימצא קצתו בשר וקצתו עפר וטיט, והוא עניין מפורסם מאד, אין מספר לרוב המגידין לי שראו את זה, אעפ"י שמציאות בעל חיים כזה דבר מתמיה ולא נודעת בו טענה בשום פנים'. (פירוש המשנה לרמב"ם). ע"ע: תפארת ישראל, שיחת חולין. וזו לשון הגר"א נבנצל שליט"א (בהסכמה לספר 'השתנות הטבעים בהלכה'): 'אדמור' הגרש"א זצ"ל נוקט דבענין הכינים הלכו חז"ל לפי מראית העין. ולולא

"כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה" – ברמז העולם הזה נמשל ליבשה, והעולם הבא – לים (ילקוט משלי. וע' סנהדרין צד). כל ענייני העולם הזה וכוחות הברואים אשר בו, הם אמיתיים וקיימים לעד, כי לא תהוה בראה לשום דבר, אלא שכאן בעולם הזה אין נגלה אלא הדמיון, (ולכן נקרא 'עלמא דשקרא')

אבל האמת שבאותו דבר – צפון ומכוסה (כים) וקיים לעד. וזהו 'עולם הבא' – רצה לומר, הפשטת כל דבר מן הדמיון אל האמת של הדבר ההוא. (ויעקב, הוא הדבוק באמת שבו. ועשו – בדמיון). מלבד החולדה, הרומזת ליצר הרע, היושב במסתרי לב האדם, כחולדה זו הדרה בעיקרי הבתים, היא קיימת ביבשה בלבד – בעולם הזה. (עפ"י קומץ המנחה – עט. וכעיקר הדברים יש בשל"ה – פסחים, שמו). (יוסף דעת)

חולין קכ"ז: "תא שמע, אילן שנפשח ובו פירות – הרי הן כתלושין."

יבשו – הרי הן כמחוברין...הא כדאיתא והא כדאיתא

מריח מים יפרח וגו'. (וזה שאמרו (בעירובין ק:) שיבש אין גזעו מחליף – היינו שאינו במצב שבידוע שטבעו לחזור, אך יתכן שיחזור ויצמח). או גם יש לחלק, שפירות שיבשו עומדים לינטל לכך נחשבים כתלושים, אבל האילן עומד להיעקר. (עפ"י חזון איש).

ויש סוברים שגם לענין שבת, אילן שיבש פירותיו נחשבים כתלושים. (כן כתב הא"ר בדעת הרמב"ם. וכן כתב בבאור הלכה בדעת רש"י תוס' והרשב"א. ואולם החזון איש (ר"ד) נקט בדעת הרמב"ם והתוס' שחייב. וכתב שגם הרשב"א (בשבת קנ) לא דיבר אלא בירק וכדו', אבל באילן י"ל שנחשבים כמחוברים. וע"ע: שו"ת הרדב"ז – בלשונות הרמב"ם, רל"ד; מנחת חינוך – מוסף השבת, הקוצר, ה', זכר יצחק ח"ב מ"ה, ב', שבת הלוי ח"ז צו. (יוסף דעת)

יש שכתבו בדעת הרמב"ם, שהגירסא היא (כמובא בתוספתא – עוקצין פ"ב) 'יבש – הרי הן כמחוברין', פירוש, יבש האילן (ולא נפשח) – הפירות שעליו כמחוברין. וסבר המקשה מחוברין לכל דבריהם. והסיקו 'הא כדאיתא והא כדאיתא'. יוצא לפי זה שאילן שיבש – הפירות התלושים בו נחשבים מחוברים לענין שבת אבל מטמאים טומאת אוכלין. כן פסק הרמב"ם – טומאת אוכלין ב', ד'. (ע"פ תורת חיים, מרכבת המשנה, נשמת אדם – "ב, מלאכת קוצר, פירוש הרד"ל לתוספתא, חזון איש). ואילו הראב"ד השיג על הרמב"ם וסובר שפירות התלושים באילן שיבש – הרי הם כמחוברים. (וע"ע בחדושי הגר"ח – טומאת אוכלין ב, ד'). ונראה טעמו לחלק בין פירות שיבשו לאילן שיבש, כי הפירות שיבשו, לעולם אינם חוזרים וצומחים, ואילו האילן אפשר לחזור, ככתוב (איוב יד) ובעפר ימות גזעו.

חולין קל"ג. "אמר רבי יהודה אמר רב כל השונה תלמיד שאינו הגון נופל בגיהנם"

יעבור על דברי חכמים שאמרו לברך [ועובר על דין "ערום לא יתרום"], ואף שבברכת התורה זה חמור יותר מפני שהיא ברכה דאורייתא, אבל גם בזה גדר האיסור ללמוד בלי ברכה הוא מפני ביטול בידים של מצות ברכה, אבל מי שאנוס ולא יכול לברך ילמד בלא ברכה, דמה שאינו יכול לקיים מצות ברכה אינו סיבה לבטל מצות תלמוד תורה. וה"ה במי שאינו שומר תורה ומצוות ובמצבו כעת אי אפשר ללמד אותו לברך, אין סיבה לבטל ממנו לימוד תורה עצמה עד שיחזירו למוטב.

ועוד טעם יש לומר שאין לאסור משום לפני עיוור, דלימוד תורה אינו מכשול אלא הצלה, וסוף סוף לימוד זה אינו מכשול לפניו אלא הצלתו, ולא שייך בזה לפני עיוור לא תיתן מכשול. [רבינו מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל]

ועוד איתא שם בגמ' "אמר רב זירא אמר רב כל השונה תלמיד שאינו הגון כזורק אבן למרקוליס".

ודין זה נפסק ברמב"ם פ"ד מהל' ת"ת הל' א' ובשו"ע י"ד רמ"ו ז' שאסור ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון.

והנה בזמננו שמצויים רבים מישראל שעדיין אינם שומרים תורה ומצוות רח"ל, ורוצים ללמדם תורה כדי שהמאור שבה יחזירם למוטב, יש לדון אם הדבר מותר. ונראה שאם באמת המטרה היא כדי שע"ז יחזירם למוטב ויעשו 'תלמיד הגון' יש להתיר, אבל סתם ללמד חכמת התורה למי שאינו הגון אין היתר. ויש לדון האם יש לחוש משום לפני עוור כשמלמדם תורה בלי שבירכו ברכת התורה. ונראה שלא שייך בזה לפני עיוור, דאטו מי שלא מברך על אכילת מצה אסור לתת לו לאכול מצה כדי שלא